

Pohled zpoza lokálních hranic

Kasia Szewczyk: Setkáváme se v Hrádku nad Nisou – místě, ze kterého je blízko do trojzemí – bodu, kde se stýká polská, česká a německá hranice. Je dobré zmínit, že Hrádek spolu s Bogatyní a Žitavou tvoří od roku 2001 v rámci Euroregionu Nisa tzv. Malý trojúhelník, jehož cílem je podporovat lokální dialog a rozvoj. V tomto roce uplyne 13 let od vzniku této iniciativy. Jak hodnotíš její existenci?

Sylwia Puta-Świercz: Na úvod musím říct, že si pamatuji časy, kdy neexistoval Malý trojúhelník a Polsko ani ČR nebyly členy EU a Schengenu. Tehdejší starosta Bogatyně, mého rodného města, se už tehdy zajímal o příhraniční spolupráci, navzdory zavřeným hranicím. Pamatuji si, že jsme se se sestrou zúčastnily průvodu z Bogatyně do Frýdlantu. Tehdy byly Čechy pro nás a ostatní cizím světem – zároveň také tím, který pro nás nebyl zvlášť zajímavý.

Jsou dnešní vztahy na lokální úrovni jiné?

Ano, dnes už je to jiné. Vidím, že naše lokální komunity se o sebe zajímají a vědí, že se musíme o sebe postarat. Celý život nám říkali, že jsme na konci světa, do Varšavy je daleko. Kdysi to byla nevýhoda, ale teď pohraničí vnímáme jako plus. Ten potenciál existuje v různých projektech, setkáních, formálních a neformálních spolcích. Myslím, že to umíme využít. Realizujeme různé projekty, hlavně kulturní.

Podílela ses sama na realizaci nějakého projektu?

Když jsem pracovala na základní škole, pořádali jsme setkání dětí a učitelů v rámci Malého trojúhelníku. Společně jsme připravovali lekce cizích jazyků. Taková setkání se konají i dnes. V současné době pracuji v Domě vzájemné pomoci a Okresním středisku podpory pro lidi psychicky postižené a nesvéprávné v Opolnie Zdroju, kde se taky zapojujeme do přeshraniční spolupráce. Pořádáme setkání s Domy pomoci v Čechách a Německu. Jednou za měsíc jsou zkoušky hudebních skupin nebo sportovní akce. Zaměstnanci našich domů to chtějí dělat jak pro sebe, tak i pro kluky z našich institucí.

Vidíš nějaké příležitosti nebo rizika pro Malý trojúhelník?

Rizika jsou asi v samotné politice, že akce nebudou zaměřené tam, kam je nutné a že nebudou viditelné nejdůležitější společné potřeby. Politik by se měl snažit, aby se každý občan cítil bezpečně a žil důstojně. Příležitostí vidím několik. Jednou z nich jsou právě hranice. Například Poláci mohou dojíždět a pracovat ve firmách nebo továrnách v našem Euroregionu. Díky tomu poznávají nový jazyk a kulturu. Mohou tak profesně růst a dobře se cítit v novém místě. Zdá se mi, že příležitost závisí především na obyčejném člověku. Jestli se bude snažit a vytrvá. Rolí politika je, aby podporoval a naslouchal potřebám a očekáváním lidí.

Posledních 10 let žiješ v Hrádku nad Nisou. Byla jsi tady v čase vstupu našich států do Evropské Unie. Četla jsem si, že tady v trojzemí měla tato událost velký symbolický význam.

Vzpomínám si, že to pro mě byla srdeční záležitost. Byla jsem v tu chvíli velmi dojatá, protože jsem věděla,

že je to historická událost. Myslím, že díky tomu, se kontakty tady změnily. Bývalá hranice udělala své. Kdysi byl člověk, když viděl armádu, spíše otřesený.

Důležité je, že peníze z EU dávají šanci realizovat projekty zde na lokální úrovni. Potom se lidé sami sdružují v neformálních skupinách, hledají vzájemný kontakt a začínají něco tvořit. Nepotřebují vodit za ručičku a jsou schopni sami se postarat. Právě k tomu jsou ty projekty dobré. Na začátku povzbudit, motivovat k činu a ukázat cestu. To je nejdůležitější.

V Tvém životě už dlouho dobu hraje významnou roli regionalní politika, jak polská, tak česká. Byla jsi například místostarostkou obce a města, radní okresu. Hejtmán Libereckého kraje pan Martin Puta je Tvým mužem. Když si vezmeš Čechy, myslíš si, že jeví zájem o regionalní politiku?

Když jsme společně s manželem objížděli hospody, protože tady v ČR se společenský život odehrává hlavně tam, měla jsem příležitost setkávat se s Čechy z našeho regionu. Během debat s nimi jsem poznala, že tento region berou za svůj. Není nutné říkat jim, že by o něho měli sami pečovat. Moc si přejí, aby dobře fungoval a rozvíjel se. Zajímala je např. mezinárodní silnice, hodně věděli o financování. Starší osoby bývají též velmi aktivní během takových diskusí. Češi, s nimiž jsme se setkali, se často zajímali také o polské komunální politiky. Na některé se ptali, měli radost z jejich návštěvy. Musím říci, že jsem byla mile překvapena tím, co všechno vědí o regionální politice.

Před přestěhováním do Čech jsi bydlela a pracovala v Bogatyni a studovala v Zelené Hoře. Co Ti působilo největší problémy, když jsi sem přesídlila natrvalo?

Inu což, nebudu nic zastírat. Nebylo to pro mě snadné, když jsem se sem přestěhovala. Manžel to věděl také. Dříve jsem se domnívala, že Češi jsou nám, co se týče mentality, mnohem více podobní, ale zdaleka tomu tak není.

Jaké tedy vidíš rozdíly mezi Čechy a Poláky?

V Čechách musíš často prosit třeba jen o nějakou drobnou pomoc. Vzpomínám si, že po přestěhování sem jsem jela do Bogatyně s malou dcerou. Manžel se mě ptal, kdo mi pomůže s kočárkem. Podobně když jsem jezdila se zavazadlem do Varšavy, kde jsem dokončovala specializaci. Pro mě bylo naprosto přirozené, že v obou případech proběhne vše bez problémů. Tady je to jiné a občas jsem tím znechucena.

Vidím také rozdíly týkající se žen. My Polky asi bereme na svá bedra příliš a všem se snažíme vyhovět. Kdysi jsem se zmínila před kolegou z Čech, kolik toho za den zvládne žena a on řekl, že to není možné. Když jsem pracovala v protialkoholické léčebně, setkávala jsem se tam s různými ženami. Tehdy jsem si v duchu říkala: vás poslat na zkušenou do Čech. Byly příliš vystresované a unavené životem. Má kamarádka Češka říkala, že dělá oběd jednou za měsíc a všichni jsou spokojení.

A jak zvládáš rozdíly jazykové?

S mou češtinou je různé. Manžel mě asi nechce opravovat. Asi mě nechce trápit. Mám kamarádku, která se nebojí upozornit mě na chyby. Dříve, abych přivykla češtině, jsem se často dívala na českou televizi.

Co se Ti tady zvláště líbí?

Líbí se mi, že lidé žijí ve skupinách. Říkám, že Češi jsou družní. Častěji se vzájemně setkávají, více než my, a mají asi také více klidu.

Už jsem zmiňovala, že v ČR žiješ již 10 let. Je to dlouhá doba. Setkáváš se s míněním, že se už chováš spíše jako Češka než Polka?

Jednou se stalo, že si ze mě někdo dělal legraci, prý se v jistých situacích začínám chovat jako nefalšovaná Češka. Musím říci, že občas velmi těžko chápu určité situace, když jsem sama mezi Čechy. Dokonce i po těch 10 letech, které jsem tu strávila. Někdy je to pro mě prostě španělská vesnice.